

«فصلنامه علوم تربیتی»

سال چهارم - شماره ۱۵ - پاییز ۱۳۹۰

ص. ص. ۴۷ - ۵۸

بررسی رابطه سبک‌های هویت با ارتباط همسالان در بین همسالان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب

دکتر علی نقی اقدسی^۱

دکتر غلامرضا گل محمدنژاد^۲

محمد برمکی^۳

چکیده

هدف این پژوهش تعیین رابطه سبک‌های هویت با ارتباط همسالان در بین همسالان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب می‌باشد. روش تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب با نمونه آماری ۳۸۰ نفر می‌باشد که با روش چند مرحله‌ای انتخاب گردیدند. ابزار اندازه‌گیری شامل پرسشنامه سبک‌های هویت برزونسکی (66-ISI)، و پرسشنامه محقق ساخته ارتباط با همسالان بود. تحلیل آمارهای توصیفی و استنباطی (آزمون ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل ANOVA، آزمون t، و رگرسیون چند متغیری) با استفاده از نرم افزار SPSS صورت گرفت. نتایج نشان داد: الف- بین سبک‌های هویت و میزان ارتباط با همسالان رابطه معنی‌داری وجود دارد. ب- سبک‌های هویت اطلاعاتی و سردرگم/اجتنابی در بین دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری نداشت ولی در سبک هویت هنجاری تفاوت معناداری مشاهده شد. سهم سبک‌های هویت در پیش‌بینی میزان ارتباط با همسالان با رگرسیون $R=0.391$ ، $R^2 = 0.153$ بدست آمد که این ضریب معنی‌دار است.

واژگان کلیدی: هویت، سبک‌های هویت، ارتباط با همسالان.

۱. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

۲. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

۳. کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی.

مقدمه

اریکسون از ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۶ اولین کسی بود که هویت را به عنوان یک دستاورد مهم شخصیت نوجوانی و گامی مهم به سوی تبدیل شدن به فردی ثمر بخش و خشنود تشخیص داد و بیان کرد که هویت عبارت است از مشخص کردن این که چه کسی هستید، برای چه چیزی ارزش قائلید و چه مسیری را می‌خواهید در زندگی دنبال کنید. او معتقد است که عمده‌ترین حل بحران (هویت در برابر سردرگمی نقش) است (نقل از محمدی، ۱۳۸۸).

نوجوانی به طور کلی زمان اجتماعی شدن است و در عین حال نوجوان ممکن است شدیداً احساس تنهایی کند در نتیجه، پذیرفته شدن از سوی همسالان به طور کلی بخصوص داشتن یک یا چند دوست نزدیک ممکن است در زندگی نوجوان تاثیر بسیاری بگذارد. از یک همسال به عنوان شخصی یاد می‌شود که با اشخاص دیگر از نظر سن، کلاس و شأن و رتبه برابری می‌کند (برک، ۱۳۸۵).

از نظر ماریسا (۱۹۶۶) چهار وضعیت هویت بر اساس وجود یا عدم وجود تعهدات هویت و اکتشاف فعال شامل وضعیت هویت موفق^۱، دیررس^۲، زودرس^۳ و مغشوش^۴ از یکدیگر قابل تفکیک است. نتایج مطالعات نشان داده است که از حیث نظری، بین وضعیت‌های هویت متفاوت درباره ابعاد شخصیتی، اجتماعی/روانشناختی و شناختی تفاوت‌های هماهنگی وجود دارد (برزونسکی و آدامز، ۱۹۹۹ نقل از شکری و همکاران ۱۳۸۶).

رشد شناختی تاثیر مهمی بر شکل‌گیری هویت دارد. وقتی که فرد در دوره نوجوانی به مرحله تفکر و عملیات صوری می‌رسد امکان بهتری به دست می‌آورد که هویت آتی خود را ترسیم کند و به مسائل آن بیندیشد، تحقیقات مختلف (مثلاً تحقیقات برزونسکی، ۱۹۹۲. واترمن، آندلروایز ۱۹۹۲) حاکی از آن است که نوجوانانی که به رشد شناختی متناسب با این دوره از رشد رسیده‌اند، از کسانی که به این سطح از تفکر نرسیده‌اند موفقیت بیشتری در حل مسائل مربوط به هویت از خود نشان می‌دهند، آنان اطلاعاتی را که برای این منظور لازم دارند، بهتر اختیار می‌کنند و بهتر به کار می‌گیرند، همچنین نیاز آنان به کمک گرفتن از دیگران کمتر است و به جای آن که تصمیم‌گیری‌های خود را مرتب به تاخیر بیندازند قادرند که راه خود را به موقع انتخاب کنند (نقل از بخشنده، ۱۳۸۹).

برزونسکی (۲۰۰۵) الگویی را مطرح می‌کند که به تفاوت در فرآیندهای شناختی - اجتماعی جوانان در ساخت، نگهداری و انطباق هویت خودشان تأکید دارند. این الگوی شناختی - اجتماعی به تفاوت برجسته در درگیری و یا اجتناب افراد از تکالیف مختلف چون تصمیم‌گیری، حل مسائل شخصی و موضوعات هویت اشاره می‌کند.

1. achieved
2. moratorium
3. foreclosure
4. diffused

این فرآیندسازی یا سبک هویت شامل ساز و کارهایی است که اطلاعات و تجارب مرتبط با خود را کدگذاری، پردازش، سازماندهی و مرور می‌کند. فرایندهای متفاوت فرض شده حداقل در سه سطح (اطلاعاتی^۵، هنجاری^۶ و سردرگمی - اجتنابی^۷) به کار می‌رود.

اکثر اجزای اساسی آنها شامل پاسخ‌های شناختی - رفتاری خاصی است که افراد در زندگی روزمره‌ی خود به کار می‌برند. برزونسکی طبق این الگو سه فرآیندسازی یا سبک هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم - اجتنابی) را مشخص کرده است (برزونسکی، ۲۰۰۵؛ نقل از زینالی، ۱۳۸۸).

سبک هویت اطلاعاتی توسط نوجوانانی به کار می‌رود که قبل از تصمیم‌گیری و ایجاد برخی تعهدات در خود، یک سری اطلاعاتی را در مورد خود جستجو کرده و مورد ارزیابی قرار می‌دهند و از این طریق به ایجاد حس هویت در خود می‌پردازند. نوجوانانی که از این سبک استفاده می‌کنند، یک نگرش انتقادی را در قبال خودپنداره‌های خویش فرض می‌کنند، توانایی پذیرش اطلاعات جدید را داشته و هنگام برخورد با اطلاعاتی که با اطلاعات خودشان در تعارض و تضاد می‌باشد (و ممکن است به حس کاملاً متمایز و منسجمی از هویت فردی منجر شود) کاملاً تمایل دارند و جنبه‌هایی از خودپنداره‌های خویش را مجدداً مورد بررسی قرار می‌دهند (لویکس و همکاران، ۲۰۰۷).

بررسی‌ها نشان داده است که نوجوانان دارای سبک هویت اطلاعاتی، سطوح بالایی از پیچیدگی شناختی، هشیاری در هنگام تصمیم‌گیری، نیاز به شناخت، مقابله مسأله‌محور، استقلال و استمرار شناختی از خود نشان می‌دهند. این افراد دارای اهداف شغلی و تحصیلی روشن و مشخص هستند و در محیط تحصیلی از خودمختاری تحصیلی، عملکرد تحصیلی، خودنظارتی، انتظار پیشرفت تحصیلی، درگیری آموزشی و رشد روابط بین فردی بیشتری نسبت به افراد دارای دو سبک هنجاری و سردرگمی - اجتنابی برخوردارند.

سبک هویت هنجاری ویژگی بارز نوجوانانی است که هنگام مقابله با مسائل مربوط به هویت، به توصیه‌ها و انتظارات سایرین هم (نظیر والدین و اشخاص ذی نفوذ) تکیه می‌کنند. این افراد توانایی پذیرش اطلاعاتی را که ممکن است ارزش‌ها و باورهای درونی شده آنها را به چالش بکشاند ندارد و تعهدات هویتی شدیداً سازمان یافته‌ای را در خود ایجاد می‌کنند. تحقیقات نشان می‌دهد که نوجوانان دارای سبک هویت هنجاری، شدیداً به یک عقیده یا حرفه متعهد بوده، دارای هدف‌های شغلی و آموزشی مشخصی هستند که از بیرون کنترل می‌شود و انعطاف ناپذیرند و سطوح بالایی از وجدان کاری را از خود نشان می‌دهند.

5. Information
6. Normative
7. Diffuse / Avoidant

همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند، این دسته از نوجوانان در آزمون‌های محافظه‌کاری فرهنگی^۱، نیاز به ساختار و نیاز به بستگی شناختی^۲ نمرات بالایی را کسب می‌کنند و در آزمون‌های مربوط به توانایی پذیرش ارزش‌ها، رفتارها و پندارهای جدید نمرات پایینی را کسب می‌کنند. افرادی که از این سبک استفاده می‌کنند، هویت خود را بیشتر روی اسنادهای جمعی (برای مثال، کشورم، مذهبم) تعریف می‌کنند (برزونسکی، ۲۰۰۵؛ نقل از زینالی، ۱۳۸۸).

نوجوانان دارای سبک هویت سردرگم-اجتنابی^۳، سعی می‌کنند از تعارضات فردی و مسائل مربوط به هویت اجتناب کنند. این افراد تا زمانی که موقعیت، اتخاذ یک سلسله اقداماتی را ایجاب نکنند، تصمیم‌گیری را به تأخیر می‌اندازند و به طور مستمر رفتارها و دیدگاه‌های خود را با مقتضیات اجتماعی زمان حال تنظیم می‌کنند، بدون اینکه تجدید نظرهای درازمدتی در ساختار هویت خود به عمل آورند. چنین راهبردهایی ممکن است به یک ساختار هویت پراکنده و فاقد انسجام منجر شوند. بررسی‌ها نشان داده است که نوجوانان دارای سبک سردرگم-اجتنابی، قبل از تصمیم‌گیری دچار هراس شده و در هنگام اتخاذ تصمیم به شیوه‌های ناسازگار متوسل می‌شوند. افراد با سبک هویت سردرگم-اجتنابی، فاقد اهداف تحصیلی و شغلی ثابت و روشن هستند، از سطوح پایین مهارت‌های تحصیلی و خودمختاری تحصیلی برخوردارند، دارای مشکلات تحصیلی و ناسازگاری هستند و معمولاً انتظار شکست و ناکامی دارند. یافته‌ها همچنین حاکی از آن است که این افراد از سازوکارهای مقابله ناسازگار استفاده می‌کنند، احساس شرم و خجالت کرده و از اختلالات رفتاری و مشکلات بیش‌فعالی رنج می‌برند (برزونسکی؛ ۲۰۰۵ نقل از زینالی، ۱۳۸۸).

پیری (۱۳۸۳) به بررسی رابطه بین سبک‌های هویت با مهارت‌های زندگی (توانایی ابراز وجود و مقابله با فشار روانی) در دانش‌آموزان دختر مقطع پیش‌دانشگاهی تهران (۸۳-۸۲) پرداخت و این نتایج را بدست آورد:

۱) دانش‌آموزان دارای سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری بیشتر از سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و دانش‌آموزان دارای سبک هویت سردرگم-اجتنابی بیشتر با استفاده از سبک مقابله‌ای اجتنابی با فشار روانی مقابله می‌کنند. ۲) بین سبک هویت اطلاعاتی با ابراز وجود بنیادی-فردی، ابراز وجود مقابله‌ای و با کل مقیاس همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد. ۳) بین سبک هویت سردرگم-اجتنابی با ابراز وجود بنیادی-فردی همبستگی منفی معنی‌دار وجود دارد. ۴) بین سبک هویت هنجاری با ابراز وجود رابطه‌ای معنی‌دار وجود ندارد.

برزونسکی و کاک (۲۰۰۰، نقل از بخشنده، ۱۳۸۹) ارتباط معکوس بین هویت اجتنابی و سلامت روانشناختی و هوش عاطفی گزارش دادند. در پژوهش‌های انجام یافته در مورد سبک‌های هویت، سبک

1 - Cultural Conservatism

2 - Cognitive Closure

3- diffuse - avoidant

هویت اطلاعاتی به طور مستقیم با مقابله کارآمد با استرس و اضطراب و شیوه مقابله‌ای مسأله‌دار، باز بودن برای تجزیه و هوش و به طور معکوس با جهت‌گیری از دیگران، اضطراب رابطه دارد. سبک هویت اجتنابی یا سردرگم به طور معکوس با کیفیت ارتباطات گروه همسالان، هوش عاطفی و اجتماعی، موفقیت تحصیلی و اعتماد به نفس و به طور مستقیم با تأثیرات تصنیف‌کننده اضطراب، فاصله گرفتن عاطفی، جهت‌گیری از دیگران ارتباط دارد.

قربانی و همکاران (۱۳۸۶، نقل از بخشنده، ۱۳۸۹) در بررسی وضعیت سبک‌های هویت و رابطه آن با سلامت عمومی و پایگاه اقتصادی، اجتماعی به این نتایج رسیدند که بین دختران و پسران در سبک‌های هویتی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. در حالی که بین گروه‌های مختلف سنی تفاوت معنی‌دار وجود دارد بدین معنی که بین گروه ۲۰ ساله با ۲۴ ساله در سبک هویت سردرگم_اجتنابی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج نشان داد که بین بحران هویت با سبک هویتی سردرگم_اجتنابی رابطه معنی‌داری وجود دارد یعنی کسانی که بحران هویتی را تجربه می‌کنند بیشتر به سبک هویت سردرگم گرایش دارند. هم چنین بین سبک هویت سردرگم و پایگاه اقتصادی، اجتماعی همبستگی منفی معنی‌داری وجود دارد بدین معنی که با بالا رفتن وضعیت اقتصادی و اجتماعی سبک هویت سردرگم_اجتنابی کمتر تجربه می‌شود. حجازی و فرتاش (۱۳۸۵) به بررسی رابطه سبک‌های هویت و تعهد هویت با کیفیت دوستی پرداختند. نتایج نشان داد که سبک هویت اطلاعاتی توانایی پیش‌بینی معنادار سه مؤلفه‌ی کیفیت دوستی (صمیمیت و افشای خود، وفاداری، اعتماد و تقابل) را دارد. حال آنکه سبک هویت هنجاری و سبک هویت سر در گم_اجتنابی فاقد قدرت پیش‌بینی مؤلفه‌های کیفیت دوستی هستند. چون نوجوانان دانش‌آموختگان فعلی و سازندگان فردای جامعه هستند و با توجه به اهمیت دوره نوجوانی در سبک‌های هویت و نقش همسالان در این دوره، این پژوهش به دنبال آن است که رابطه بین سبک‌های هویت و ارتباط با همسالان را مورد بررسی و تحقیق قرار داده و نتایج این رابطه را مشخص کند. بنابراین مسأله اصلی پژوهش این است که آیا بین سبک‌های هویت نوجوان و ارتباط با همسالان رابطه‌ای وجود دارد؟

فرضیه‌های پژوهش:

- ۱- بین سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و میزان ارتباط با همسالان دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب رابطه وجود دارد.
- ۲- سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت است.

سؤال پژوهش:

سهم هر کدام از مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم_اجتنابی) در تبیین میزان ارتباط با همسالان چقدر است؟

روش پژوهش:

این پژوهش از تحقیقات توصیفی-همبستگی بوده و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان مدارس متوسطه شهرستان میاندوآب در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ است که جمعاً ۱۰ هزار نفر می‌باشند که از این تعداد ۴۴۷۰ نفر دختر و ۵۵۳۰ نفر پسر می‌باشد و از بین آنها طبق فرمول تعیین حجم کوکران با خطای ۰/۰۱ و دقت برآورد $d=0/05$ و حداکثر $pq=0/25$ حدود ۳۸۰ نفر به طور تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند.

$$n = \frac{(N.t^*) \cdot P(1-P)}{(N.d^*) + (t^*.P)(1-P)} \quad \text{فرمول کوکران}$$

در این پژوهش اطلاعات بوسیله دو پرسشنامه به شرح ذیل جمع‌آوری شده‌اند:

۱) پرسشنامه سبک‌های هویت (برزونسکی، ۱۹۹۱): هاشمی (۱۳۸۵) در تعیین پایایی پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ و به منظور احراز روایی مقیاس‌ها از تحلیل عوامل استفاده نمود. مقیاس سبک‌های هویت (ISI-66) که یک مقیاس خودگزارشی است در سال ۱۹۹۸ توسط وایت و همکارانش (نقل از هاشمی، ۱۳۸۵) به گونه‌ای طراحی شده است که جهت‌گیری افراد را در مسایل هویتی آنها مورد ارزیابی قرار می‌دهد و مشتمل بر ۴۰ گویه می‌باشد از مجموع این ۴۰ گویه ۱۱ گویه مربوط به سبک هویت اطلاعاتی است به عنوان مثال «وقت زیادی را صرف فکر کردن راجع به این مسأله می‌کنم که با زندگی چه باید بکنم» و ۹ گویه مربوط به سبک هویت هنجاری است می‌باشد مثلاً «رفتارها و شیوه فعلی زندگی‌ام ناشی از ارزش‌هایی است که با آنها بزرگ شده‌ام» ۱۰ گویه مربوط به سبک هویتی سردرگم - اجتنابی می‌باشد به عنوان مثال «سعی می‌کنم از مسائلی که مرا به فکر فرو می‌برد پرهیز کنم» که در مجموع تعداد گویه‌ها به ۳۰ گویه محدود شده است. مقیاس این پرسشنامه پنج ارزشی بوده و از کاملاً مخالفم ۱ تا کاملاً موافقم ۵ درجه‌بندی شده که آزمودنی در مقابل هر گویه یکی از گزینه‌های فوق را انتخاب نموده است.

این پرسشنامه توسط جوکار و حسین چاری (۱۳۸۰، نقل از هاشمی، ۱۳۸۵) علاوه بر همسانی روایی درونی از روش تحلیل عاملی نیز مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است در این پژوهش، نتایج تحلیل عاملی به روش مولفه‌های اصلی با چرخش واریماکس وجود سه عامل در گونه‌ها را تأیید نمود. ضرایب حاصله برای تعیین روایی سازه از طریق همسانی درونی برای سبک‌های هویتی اطلاعاتی برابر ۰/۶۷ و سبک هویتی هنجاری برابر ۰/۵۶ و سبک هویتی سردرگم اجتنابی برابر ۰/۶۲ بدست آمده است. غضنفری (۱۳۸۲، نقل از هاشمی، ۱۳۸۵) در تعیین پایایی به روش آلفای کرونباخ برای جامعه ایرانی ضرایب را برای سبک اطلاعاتی ۰/۵۹ و برای سبک هنجاری ۰/۶۴ و برای سبک سردرگم - اجتنابی ۰/۷۸ گزارش کرده است. در این پژوهش نیز پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ با نمونه ۴۰ نفری آزمون شد. ضرایب حاصله برای سبک‌ها به ترتیب ۰/۶۲، ۰/۵۷ و ۰/۶۶ بدست آمد.

۲- پرسشنامه محقق ساخته ارتباط با همسالان: روایی این پرسشنامه با راهنمایی اساتید و منابع علمی موجود بوسیله پژوهشگر طراحی شد و در آن میزان ارتباط نوجوانان با همسالان مورد سنجش قرار گرفت. این پرسشنامه توسط محقق بر روی ۳۰ نفر از دانش‌آموزان مدارس متوسطه شهرستان میاندوآب اجرا گردید که پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ و بعد از حذف سؤالات نامناسب ۰/۸۱ بدست آمد.

این پرسشنامه دارای ۲۰ سوال می‌باشد که در مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت (بیشتر اوقات نمره ۳، گاهی اوقات نمره ۲، به ندرت نمره ۱ و هیچوقت نمره صفر) در نظر گرفته شده است. در کل مجموع نمرات آزمودنی به ۲۰ سؤال محاسبه می‌شود و نمره ارتباط با همسالان بدست می‌آید.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

با توجه به نوع تحقیق که توصیفی است برای بررسی رابطه فرضیه شماره ۱ از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، فرضیه شماره ۲ از آزمون t مستقل و برای بررسی سؤال تحقیق از رگرسیون چندمتغیری استفاده شده است.

آزمون فرضیه‌ها:

فرضیه ۱: بین سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و میزان ارتباط با همسالان دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب رابطه وجود دارد.

جدول ۱. ضریب همبستگی بین سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی)

و ارتباط با همسالان و سطح معنی‌داری آنها

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سبک هویت اطلاعاتی و ارتباط با همسالان	* ۰/۲۶۵	۰/۰۰۰
سبک هویت هنجاری و ارتباط با همسالان	* ۰/۲۹۷	۰/۰۰۰
سبک هویت سردرگم_اجتنابی و ارتباط با همسالان	* ۰/۲۰۹	۰/۰۰۰

N= ۲۸۰ * P ≤ 0/05

چنانکه در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود در هر سه سبک هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) به ترتیب میزان ضریب همبستگی ۰/۲۶۵ - ۰/۲۹۷ - ۰/۲۰۹ بوده که در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. بنابراین فرض صفر رد و فرضیه تحقیق تأیید شده و با اطمینان بیش از ۹۹ درصد می‌توان گفت بین متغیرهای مذکور یک رابطه مستقیم وجود دارد به عبارت دیگر با افزایش نمرات دانش‌آموزان در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی)، میزان ارتباط آنها با همسالان افزایش می‌یابد و بالعکس.

فرضیه ۲: سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی، هنجاری) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت است.

جدول ۲. تفاوت بودن و نبودن سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی، هنجاری) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب

آزمون لون برای یکسانی واریانسها							سبک‌های هویت	
سطح معنی‌داری	df	t	سطح معنی‌داری	F	میانگین	تعداد	گروهها	اطلاعاتی
۰/۲۸۶	۳۷۸	۱/۰۷	۰/۱۱۸	۲/۴۶	با فرض برابری واریانسها	۳۸/۲۲	۲۱۰	پسران
۰/۲۹۲	۳۶۴/۳۴	۱/۰۵			یا فرض عدم برابری واریانسها	۳۷/۶۹	۱۷۰	دختران
۰/۹۶	۳۷۸	۰/۰۴۶	۰/۲۶۷	۱/۲۳	با فرض برابری واریانسها	۲۶/۹۰	۲۱۰	پسران
۰/۹۶	۳۵۶/۶۹	۰/۰۴۶			یا فرض عدم برابری واریانسها	۲۶/۸۷	۱۷۰	دختران
۰/۰۱۹	۳۷۸	-۲/۳۵	۰/۷۳۰	۰/۱۱۹	با فرض برابری واریانسها	۳۷/۲۷	۲۱۰	پسران
۰/۰۱۹	۳۷۰/۲۷	-۲/۳۶			یا فرض عدم برابری واریانسها	۳۸/۴۳	۱۷۰	دختران

برای بررسی فرضیه ۲ از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ مشاهده می‌شود. با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون لون، تفاوت واریانس‌های دو گروه در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی) معنی‌دار نیست ولی در سبک هویت هنجاری معنی‌دار است. بنابراین، نتایج آزمون t با فرض برابری واریانس‌های دو گروه قابل تفسیر است. نتایج آزمون t که در جدول ۲ آمده است حاکی از عدم رد فرضیه صفر در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی) و رد فرضیه صفر در سبک هویت هنجاری است. همانگونه که مشاهده می‌شود مقدار t در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی، هنجاری) به ترتیب برابر با ۱/۰۷، ۰/۰۴۶، -۲/۳۵ و سطح معنی‌داری آنها نیز به ترتیب برابر با ۰/۱۱۸، ۰/۲۶۷، ۰/۷۳۰ است. بنابراین تفاوت مشاهده شده بین میانگین دو گروه مذکور در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی) معنی‌دار نیست و نمی‌توان گفت سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت است. ولی در سبک هویت هنجاری این تفاوت معنی‌دار است و می‌توان گفت سبک هویت هنجاری در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت است.

سؤال پژوهش:

سهم هر کدام از مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم_اجتنابی) در تبیین میزان ارتباط با همسالان چقدر است؟
برای بررسی سؤال پژوهش از تحلیل رگرسیون چندمتغیری همزمان استفاده شد. که نتایج آن در جداول زیر نشان داده می‌شود.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندمتغیری، ضریب همبستگی $0/391$ بین مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و ارتباط با همسالان را نشان می‌دهد که با توجه به اطلاعات جدول ۴ این رابطه معنی‌دار است.

جدول ۳. ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندمتغیری

R	مجذور R	مجذور R اصلاح شده	خطای استاندارد برآورد
$0/391$	$0/153$	$0/146$	$6/74$

جدول ۴. تحلیل واریانس (ANOVA) برای تحلیل رگرسیون چندمتغیری

بین مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم - اجتنابی) و ارتباط با همسالان

سطح معنی‌داری	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	رگرسیون
$0/000$	$22/593$	$1027/115$	۳	$3081/346$	باقیمانده
		$45/462$	376	$17093/735$	کل
			379	$20175/082$	

تحلیل واریانس (ANOVA) برای تحلیل رگرسیون چندمتغیری بین مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و ارتباط با همسالان در جدول ۴ ارائه شده است. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار F برابر با $22/593$ و سطح معنی‌داری آن کمتر از $0/001$ بوده که نشان از معنی‌دار بودن رابطه مذکور است.

جدول شماره ۵. ضرایب مربوط به رابطه بین مؤلفه‌های سبک‌های هویت

(اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) با میزان ارتباط با همسالان

سطح معنی‌داری	t	ضرایب استاندارد نشده		B	مقدار ثابت
		ضرایب استاندارد شده	خطای استاندارد		
$0/164$	$1/395$	—	$3/583$	$4/999$	هویت اطلاعاتی
$0/000$	$3/581$	$-0/188$	$-0/080$	$-0/286$	هویت هنجاری
$0/000$	$4/161$	$-0/201$	$-0/057$	$-0/237$	هویت سردرگم-اجتنابی
$0/000$	$3/946$	$-0/206$	$-0/079$	$-0/313$	

اطلاعات بدست آمده در مورد رابطه مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) با میزان ارتباط با همسالان که در جدول ۵ آمده است نشان می‌دهد در تبیین میزان ارتباط با همسالان مؤلفه‌های سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم_اجتنابی) دارای ضرایب معنی‌دار و تقریباً مساوی (به ترتیب $0/188$ ، $0/201$ و $0/206$) می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

الف- سبک‌های هویت و ارتباط با همسالان:

بین سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و میزان ارتباط با همسالان دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب رابطه معنی‌داری وجود دارد.

این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان با سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) و میزان ارتباط با همسالان رابطه معنی‌داری وجود دارد به عبارت دیگر با افزایش نمرات دانش‌آموزان در سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم_اجتنابی) میزان ارتباط آنها با همسالان افزایش می‌یابد و بالعکس.

یافته سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری) پژوهش با پژوهش‌های برزونسکی (۲۰۰۵)، پیری (۱۳۸۳)، برزونسکی و کاک (۲۰۰۰) و حجازی و فرتاش (۱۳۸۵) همخوانی دارد ولی یافته سبک هویت سردرگم_اجتنابی با پژوهش‌های ذکر شده همخوانی ندارد.

در تحلیل یافته سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری) می‌توان گفت دانش‌آموزان با سبک هویت اطلاعاتی در محیط تحصیلی، از خودمختاری تحصیلی، خودنظارتی، درگیری آموزشی و رشد روابط بین فردی بیشتری نسبت به افراد دارای دو سبک هنجاری و سردرگم_اجتنابی برخوردارند (بخشده، ۱۳۸۹ و حجازی و فرتاش، ۱۳۸۵) بنابراین دانش‌آموزان با سبک هویت اطلاعاتی در ارتباط با همسالان با استقلال بیشتر و نگرش انتقادی به روابط برخورد می‌کنند اما دانش‌آموزان با سبک هویت هنجاری محافظه کار بوده و تعهد بیشتری به عقاید و ارزش‌های همسالان و بزرگسالان دارند و توصیه‌ها و انتظارات دیگران مهم، مثلاً همسالان را می‌پذیرند.

در تحلیل یافته سبک هویت سردرگم_اجتنابی می‌توان گفت همانطور که پژوهش‌های قبلی ذکر کرده‌اند دانش‌آموزان با سبک هویت سردرگم_اجتنابی خودمختاری کمتر، ناسازگاری بیشتر را در روابط خود با دیگران دارند. برزونسکی (۲۰۰۵) معتقد است که افراد سردرگم_اجتنابی برای تشکیل روابط دوستی و حفظ شبکه حمایت اجتماعی دچار مشکل هستند. آنها روابط ضعیفی را با همسالان خود برقرار می‌کنند که به لحاظ میزان صمیمیت، گشودگی، شکیبایی و اعتماد، در سطح پایینی قرار دارند. ولی یافته این پژوهش نشان می‌دهد که این دانش‌آموزان در روابط خود با همسالان به اندازه دو سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری دارای رابطه معنی‌دار هستند.

در تحلیل این یافته باید گفت که دلیل این رابطه معنی‌داری بین سبک هویت سردرگم_اجتنابی و ارتباط با همسالان ممکن است مربوط به ابزارهای پژوهش‌ها باشد. یعنی هر کدام از ابزارها موضوع متفاوتی از ارتباط با همسالان را اندازه گرفته باشند. دلیل دوم این یافته این است شاید دانش‌آموزان با سبک هویت سردرگم_اجتنابی خود را در ارتباط با همسالان بهتر ارزیابی کرده باشند ولی در عمل مهارت‌های

سازگاری با همسالان را نداشته باشند و با توجه به مقتضیات رفتارها و دیدگاه‌های همسالان و دیگران عملکرد خود را تنظیم نمایند. (برزونسکی، ۲۰۰۵ و حجازی و فرتاش، ۱۳۸۵)

ب- سبک‌های هویت و جنسیت:

۱. سبک‌های هویت (اطلاعاتی، سردرگم_اجتنابی) در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت نیست.

۲. سبک هویت هنجاری در بین دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان میاندوآب متفاوت است.

قربانی و همکاران (۱۳۸۶) به این نتیجه رسیدند که بین دختران و پسران در سبک‌های هویتی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ولی رضایی و همکاران (۱۳۸۹) نشان دادند که بین سبک‌های هویتی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه تفاوت معنی‌داری وجود دارد بنابراین یافته‌های این پژوهش یعنی تفاوت سبک هویت اطلاعاتی و سردرگم_اجتنابی بین دختر و پسر با یافته‌های پژوهش قربانی و همکاران (۱۳۸۶) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش رضایی و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی ندارد. یافته دوم این پژوهش یعنی تفاوت بین دختر و پسر در سبک هویت هنجاری با یافته‌های پژوهشی قربانی و همکاران (۱۳۸۶) همخوانی ندارد ولی با یافته‌های پژوهشی رضایی و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی دارد.

در تحلیل ناهمخوانی یافته‌ها باید گفت که شاید شرایط اجرا و ویژگی‌های آزمودنی‌های جامعه آماری با هم متفاوت می‌باشد و لازم است تحقیقات مختلفی با توجه به این ناهمخوانی صورت گیرد اما در تحلیل وجود تفاوت در سبک هویت هنجاری دختران و پسران در این پژوهش می‌توان گفت که با توجه به نظر (شهرآرای، ۱۳۷۸) در سطح عمومی، زنان برای وفق دادن خود با دیگران اجتماعی می‌شوند، ممکن است توجه بیشتر به حالات عاطفی خود و دیگران را فراگیرند. با این وجود انتظار می‌رود زنان بیشتر مطابق هنجارها عمل کنند و هویت هنجاری کسب کنند.

با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود که برای والدین دانش‌آموزان جلسات آموزشی ترتیب داده شود تا با مبحث سبک‌های هویت آشنا شوند و مبحث سبک‌های هویت توسط مشاورین مدارس به دانش‌آموزان معرفی شود و همچنین پیشنهاد می‌شود با توجه به اینکه سبک‌های هویت هنجاری و جنسیتی در دختران و پسران متفاوت است برنامه‌ریزی متفاوت برای سازمان‌ها در نظر گرفته شود. برای محققان انجام پژوهش‌هایی در دیگر شهرستان‌ها و استان‌های کشور با شرایط فرهنگی و اجتماعی مختلف پیشنهاد می‌شود. استفاده از روش‌های مشاهده و مصاحبه به جای پرسشنامه جهت سنجش و بررسی دقیق‌تر سبک‌های هویت و ارتباط با همسالان پیشنهاد می‌شود. همچنین این پژوهش با محدودیت‌هایی مواجه شد از جمله اینکه هر چند تلاش شد اعتماد آزمودنی‌ها در پاسخ دادن به سؤالات بیشتر شود و با توضیحات شفاهی و راهنمای پرسشنامه تلاش شد انگیزه آنان افزایش یابد اما بی میلی

مختصر مشاهده می‌شد، شاید تصور می‌کردند به علت پاسخ صادقانه در یک مقطع زمانی مورد بازخواست قرار گیرند، به همین خاطر در تکمیل پرسشنامه‌ها محافظه‌کارانه عمل می‌کردند.

مأخذ

- بخشنده، ف. (۱۳۸۹). بررسی رابطه عوامل مختلف با هویت‌یابی فردی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان اردبیل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- برک، ل. (۱۳۸۵). روانشناسی رشد (از نوجوانی تا پایان زندگی). (سید محمدی، مترجم). تهران: انتشارات ارسباران، جلد دوم. (تاریخ زبان اصل ۲۰۰۱).
- پیری، ل. (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین سبک‌های هویت با مهارت‌های زندگی (توانایی ابراز وجود و مقابله با فشار روانی) در دانش‌آموزان دختر مقطع پیش‌دانشگاهی تهران (۸۳-۸۲). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- حجازی، ا و فرتاش، س. (۱۳۸۵). بررسی رابطه سبک‌های هویت و تعهد هویت با کیفیت دوستی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- زینالی، ف. (۱۳۸۸). بررسی رابطه هوش هیجانی با سبک‌های هویت در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی شهرستان خوی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- شهرآری، م. (۱۳۷۸). رشد جنسیت. تهران: انتشارات ققنوس، چاپ اول.
- محمدی، و. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی با انواع هویت در دانش‌آموزان دختر سوم راهنمایی تبریز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- شکری، و همکاران. (۱۳۸۶). تفاوت‌های فردی در سبک‌های هویت و عملکرد تحصیلی. فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی، دوره اول، شماره اول.
- هاشمی، ز. (۱۳۸۵). بررسی رابطه جهت‌گیری‌های مذهبی (اسلامی) با ابعاد هویت و سبک‌های هویت در بین دانش‌جویان دختر و پسر دانشگاه شیراز در سال تحصیلی (۸۴-۸۳). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

Luyckx. koen, Soenens. Bart, Berzonsky. Michae LD. (2007). **Information-oriented Identity processing, identity consolidation, and well-being: The moderating role of autonomy, self-reflection, and self-rumination.** Science Direct, personality and Individual Differences, 43. 1099-1111.